

บทความวิชาการ

ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
กรณีการถือหนังสือของนักการเมือง

Some Observations on the Prohibited Characteristics of
Election Candidates in the case of Politicians' Media Sharing

มารุตพงศ์ มาสิงห์¹

Marutphong Masing²

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ที่ 1 ถนนพหลโยธิน หลักกิโลเมตรที่ 55

ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170.

Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

79, No. 1, Phahonyothin Road, Kilometer 55 Lam Sai Subdistrict,

Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province 13170.

* Corresponding author E-mail: Marutphong.mas@mcu.ac.th

¹ นายมารุตพงศ์ มาสิงห์ อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายมหาชน คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² Mr.Marutphong Masing Lecturer, Department of Public Law Faculty of Social
Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พัฒนะ เรือนใจดี³

Pattana Reonchaidee⁴

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240.

Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

Hua Mak Subdistrict, Bang Kapi District, Bangkok 10240.

E-mail: Marutphonng.mas@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 2 พฤศจิกายน 2566 วันที่แก้ไขบทความ : 7 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 5 มิถุนายน 2567 วันที่เผยแพร่ : 28 มิถุนายน 2567

³ รองศาสตราจารย์พัฒนะ เรือนใจดี อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายมหาชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ Assoc.Prof.Pattana Reonchaidee Lecturer, Department of Public Law Faculty of Law Ramkhamhaeng University

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาของกฎหมายลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง กรณีของการถือหุ้นสื่อของนักการเมือง ตามที่มีปรากฏในกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 โดยเปรียบเทียบกฎหมายการถือหุ้นสื่อของนักการเมืองของประเทศประชาธิปไตยตะวันตก

ผลการศึกษาพบว่า บทบัญญัติลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งกรณีของการถือหุ้นสื่อดังกล่าว มิได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นไปในลักษณะของนิรนัยมลันเกิน ที่ยืดรูปแบบมากกว่าเนื้อหา ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการกลั่นแกล้งและหาผลประโยชน์ทางการเมือง.

ผู้เขียนตั้งข้อเสนอแนะกฎหมายการถือหุ้นสื่อของนักการเมือง ที่ปรากฏในประเทศตุรกี, ประเทศบราซิล, ประเทศอิตาลี, ประเทศเยอรมัน, ประเทศสวีเดน, ประเทศออสเตรเลีย ประเทศประชาธิปไตยตะวันตกมักจะไม่นิยามนักการเมืองเป็นเจ้าของสื่อเพื่อรักษาหลักเสรีภาพในการแสดงความเห็นและความหลากหลายหรือความเป็นพหุนิยมในสังคมมักจะไม่นิยามนักการเมืองเป็นเจ้าของสื่อเพื่อรักษาหลักเสรีภาพในการแสดงความเห็นและความหลากหลายหรือความเป็นพหุนิยมในสังคม

คำสำคัญ: หุ้นสื่อ, ผู้สมัครรับเลือกตั้ง, นักการเมือง

Abstract

This article seeks to study the issue of laws on election candidates' prohibited characteristic in the context of politicians' media shareholding under the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560 (2017) through a comparative analysis of the media shareholding laws of politicians in western democratic countries.

According to the study, it was found that the legislation pertaining to prohibited characteristic of election candidates in the context of media shareholding did not align with the spirit of the constitution. It was inherent in hyper-legalism and always employed as a tool for intimidation and political gain which adhered more to formal form than content.

The author offers legislative recommendations that Turkey, Brazil, Italy, Germany, Sweden, Australia, and other Western democracies do not forbid politicians from owning media outlets in order to uphold the values of diversity and pluralism in their communities and freedom of speech. To protect the values of freedom of speech and diversity or pluralism in society, their politicians are not forbidden from owning media.

Keywords: Media Share, Election Candidates, Politicians

1. ความนำ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน และประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยให้ประชาชนเลือกตั้งผู้แทนไปทำหน้าที่แทนตนเองแบบมีเงื่อนไขระยะเวลา หากปฏิบัติหน้าที่ไม่ดีไม่มีประสิทธิภาพ ก็จะเลือกคนอื่นที่ดีกว่าในการเลือกตั้งครั้งต่อไป สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญ เพราะเป็นศูนย์กลางที่เป็นตัวแทนของประชาชนทั้งประเทศ ในการที่จะออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ดังนั้น การเลือกตั้งจึงถือเป็นเรื่องสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งตัวแทนของประชาชนในการทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎร แต่ระบบการเลือกตั้งที่จะให้ได้มาซึ่งสภา ผู้แทนราษฎรที่ดี และเป็นสถาบันที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริงนั้น จะต้องเป็นการเลือกตั้งที่มีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม และโปร่งใส

กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560) มาตรา 98 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ (พัฒนา เรือนใจดี, 2566, หน้า 295) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (3) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ บทบัญญัติดังกล่าวไม่เพียงพอในการที่จะควบคุมนักการเมืองไม่ให้ครอบงำสื่อได้ เพราะนักการเมือง สามารถที่จะทำการย้ายการดำเนินการกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ ผ่านตัวแทนแต่เมื่อยึดตามลายลักษณ์อักษร ในการที่จะพยายามเชื่อมโยง โดยมิได้พิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมาย เป็นการยึดรูปแบบมากกว่าเนื้อหา ใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง กฎหมายห้ามถือหุ้นสื่อ ควรที่จะมุ่งเน้นไปที่การเปิดเผยความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองหรือนักการเมืองกับสื่อแต่ละสำนักให้รู้โดยทั่วกันเปิดเผย เปิดพื้นที่ให้สื่อนำเสนอข่าวอย่างเสรี โดยรัฐทำหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหาที่สื่อการเมืองนำเสนอ ไม่เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย หรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นการจัดการและวางบรรทัดฐานของกฎหมาย ข้อบัญญัติคำว่า สื่อ ให้มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับสื่อปัจจุบัน เพื่อมิให้ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งทางการเมือง

สภาพปัญหาของสื่อเทคโนโลยีในปัจจุบันที่มีการนำมาใช้หาเสียงที่ไปไกลเกินกว่าตัวบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 98(3) ที่กำหนดห้ามไว้แต่เดิมขณะนั้นเพราะมีเพียงสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ที่อาจทำให้เกิดการครอบงำสื่อเพื่อใช้ประโยชน์เอาเปรียบคู่แข่งในการเลือกตั้งได้ แต่ปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ข้อต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญดังกล่าวอาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนด เพราะการใช้วิธีการหาเสียงทางสื่อโซเชียล เฟสบุ๊ก ทวิตเตอร์ และสื่ออื่น ๆ อีกมากมายที่ผู้สมัครสามารถกระทำได้โดยชอบ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ควรที่จะกำหนดวิธีการใช้สื่อโซเชียลในปัจจุบันมากกว่าเพื่อไม่ให้เกิดความได้เปรียบ เสียเปรียบของผู้สมัคร

2. ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งกรณีการถือหุ้นสื่อของนักการเมือง

เป็นที่น่าสังเกตว่าลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หุ้นสื่อของนักการเมืองที่ควรต้องกำหนดไว้ในกฎหมายการเลือกตั้งหรือในกฎหมายรัฐธรรมนูญ (พัฒนา เรือนใจดี, 2566, หน้า 4-8) กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560) มาตรา 98 (3) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 (2561) มาตรา 42 เวลานี้มีการขยายออกไปมากหลายเรื่องและหลายประเด็นทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหลายรอบเกิดปัญหาขึ้นและนำไปสู่การถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง การรับโทษในทางอาญาหรือเป็นเหตุในการนำไปสู่การยุบพรรคการเมือง (พัฒนา เรือนใจดี, 2564, หน้า 429-431) ที่ตนสังกัด เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องดังกล่าวผู้เขียนขอเปรียบเทียบลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ดังนี้

ตาราง 1

เปรียบเทียบลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
ติดยาเสพติด ให้โทษ	ติดยาเสพติด ให้โทษ (ม. 109(1))	ติดยาเสพติดให้โทษ (ม. 102(1))	ติดยาเสพติดให้โทษ (ม. 98(1))
ล้มละลาย	เป็นบุคคล ล้มละลายซึ่ง ศาลยังไม่สั่ง ให้พ้นจากคดี (ม. 109(2))	เป็นบุคคลล้มละลายหรือ เคยเป็นบุคคล ล้มละลายทุจริต (ม. 102(2))	เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยเป็นบุคคล ล้มละลายทุจริต (ม. 98(2))
เกี่ยวข้องใน กิจการ หนังสือ พิมพ์หรือ สื่อมวลชน	ไม่ได้ กำหนดไว้	ไม่ได้กำหนดไว้ แต่มี ม. 48 รัฐธรรมนูญ 2550 ภายหลังได้เป็นส.ส.แล้ว)	เป็นเจ้าของหรือผู้ถือ หุ้นในกิจการ หนังสือพิมพ์หรือ สื่อมวลชนใด ๆ (ม. 98(3))
บุคคลผู้มี ลักษณะ ต้องห้ามมิให้ ใช้สิทธิ เลือกตั้ง สมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร	1. เป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวช 2. อยู่ใน ระหว่างถูก เพิกถอนสิทธิ เลือกตั้ง	1. เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวช 2. อยู่ในระหว่างถูกเพิก ถอนสิทธิเลือกตั้ง 3. วิกลจริตหรือจิตฟั่น เฟือนไม่สมประกอบไม่ว่า คตินั้นจะถึงที่สุดแล้ว หรือไม่	1. เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวช 2. อยู่ในระหว่างถูกเพิก ถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่า คตินั้นจะถึงที่สุดแล้ว หรือไม่ 3. วิกลจริตหรือจิตฟั่น เฟือนไม่สมประกอบ

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
	3. วิกลจริต หรือจิตฟั่น เฟือนไม่สม ประกอบ (ม.109(3) + 106 (1), (2), (4)]	(ม.102(1)+100(1),(2),(4))	(ม.98(4)+96(1),(2),(4)]
ระงับการใช้ สิทธิหรือถูก เพิกถอนสิทธิ สมัครรับ เลือกตั้ง	ไม่ได้ กำหนดไว้	ไม่ได้กำหนดไว้	อยู่ระหว่างถูกระงับการ ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นการชั่วคราวหรือถูก เพิกถอนสิทธิสมัครรับ เลือกตั้ง (ม. 98(5))
คำพิพากษา ให้จำคุกและ ถูกคุมขัง	ต้องคำ พิพากษาให้ จำคุกและถูก คุมขังอยู่โดย หมายของ ศาล (ม.109(4))	ต้องคำพิพากษาให้จำคุก และถูกคุมขังอยู่โดยหมาย ของศาล (ม. 102(4))	ต้องคำพิพากษาให้ จำคุกและถูกคุมขังอยู่ โดยหมายของศาล (ม. 98(6))
การพ้นโทษ ตาม คำพิพากษา	เคยต้องคำ พิพากษาให้ จำคุกตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป	เคยต้องคำพิพากษาให้ จำคุกโดยได้พ้นโทษมายัง ไม่ถึง5ปีในวันเลือกตั้งเว้น แต่ในความผิดอันได้	เคยได้รับโทษจำคุกโดย ได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 10 ปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
ให้จำคุก	โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง 5 ปีในวันเลือกตั้งแต่วันแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท (ม. 109(5))	กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (ม. 102(5))	กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (ม. 98(7))
การพ้นจากตำแหน่งราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ	เคยถูกไล่ออกปลดออกหรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติดมิ	เคยถูกไล่ออกปลดออกหรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ม. 102(6))	เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ (ม. 98(8))

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
	ขอบในวง ราชการ (ม.109(6))		
ร่ำรวย ผิดปกติ	เคยต้องคำ พิพากษา หรือคำสั่ง ของศาลให้ ทรัพย์สินตก เป็นของ แผ่นดิน เพราะร่ำรวย ผิดปกติ (ม. 109(7))	เคยต้องคำพิพากษาหรือ คำสั่งของศาลให้ทรัพย์สิน ตกเป็นของแผ่นดินเพราะ ร่ำรวยผิดปกติ (ม.102(7))	เคยต้องคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลอัน ถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตก เป็นของแผ่นดินเพราะ ร่ำรวยผิดปกติหรือเคย ต้องคำพิพากษาอันถึง ที่สุดให้ลงโทษจำคุก เพราะกระทำความผิด ตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต (ม. 98(9))
เคยต้องคำ พิพากษาอัน ถึงที่สุดใน ความผิดตาม กฎหมาย ต่าง ๆ เช่น	ไม่ได้ กำหนดไว้	ไม่ได้กำหนดไว้	เคยต้องคำพิพากษาอัน ถึงที่สุดว่า (ม. 98(10)) -กระทำความผิดต่อ ตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อตำแหน่งหน้าที่ ในการยุติธรรม

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
-ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือในการยุติธรรม -ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา -ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน -ความผิดฐานฟอกเงิน			-กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ -มีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา -มีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกักเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน -ตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิตนำเข้าส่งออกหรือผู้ค้า -ตามกฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก -ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
			ปราบปรามการค้า มนุษย์ -ตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและ ปราบปรามการฟอก เงินในความผิดฐานฟอก เงิน
ทุจริตในการ เลือกตั้ง	ไม่ได้ กำหนดไว้	ไม่ได้กำหนดไว้	เคยต้องคำพิพากษาอัน ถึงที่สุดว่ากระทำการ อันเป็นการทุจริตในการ เลือกตั้ง (ม. 98(11))
ข้าราชการ	เป็น ข้าราชการ ซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงิน เดือนประจำ นอกจาก ข้าราชการ การเมือง (ม. 109(8))	เป็นข้าราชการซึ่งมี ตำแหน่งหรือเงินเดือน ประจำนอกจากข้าราชการ การเมือง (ม. 102(8))	เป็นข้าราชการซึ่งมี ตำแหน่งหรือเงินเดือน ประจำนอกจาก ข้าราชการการเมือง (ม. 98(12))
สมาชิกสภา ท้องถิ่นหรือ ท้องถิ่นหรือ	เป็นสมาชิก สภาท้องถิ่น หรือผู้บริหาร	เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (ม. 102(9))	เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (ม. 98(13))

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
ผู้บริหาร ท้องถิ่น	ท้องถิ่น (ม. 109(9))		
สมาชิก วุฒิสภา	เป็นสมาชิก วุฒิสภา (ม. 109(10))	เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือ เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกภาพสิ้นสุดลง แล้วยังไม่เกิน2ปี (ม. 102(10))	เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือ เคยเป็นสมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกภาพสิ้นสุด ลงยังไม่เกิน2ปี (ม. 98(14))
พนักงานหรือ ลูกจ้างของ หน่วยงาน ของรัฐหรือรัฐ วิสาหกิจหรือ ของราชการ หรือ รัฐวิสาหกิจ ส่วนท้องถิ่น หรือเป็น เจ้าหน้าที่อื่น ของรัฐ	เป็นพนักงาน หรือลูกจ้าง ของหน่วย งานของรัฐ หรือรัฐ วิสาหกิจหรือ ของราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือเป็น เจ้าหน้าที่อื่น ของรัฐ (ม. 109(11))	เป็นพนักงานหรือลูกจ้าง ของหน่วยงานของรัฐหรือ รัฐวิสาหกิจหรือของ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือ เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (ม. 102(11))	เป็นพนักงานหรือ ลูกจ้างของหน่วยงาน ของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วน ท้องถิ่นหรือเป็น เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (ม. 98(15))
ตุลาการศาล รัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรง	เป็น กรรมการ การเลือกตั้ง	เป็นตุลาการศาล รัฐธรรมนูญกรรมการการ เลือกตั้งผู้ตรวจการ	เป็นตุลาการศาล รัฐธรรมนูญหรือดำรง

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
ตำแหน่งใน องค์กรอิสระ	ผู้ตรวจการ แผ่นดินของ รัฐสภา กรรมการ สิทธิ มนุษยชน แห่งชาติตุลา การศาล รัฐธรรมนูญ ตุลาการศาล ปกครอง กรรมการ ป.ป.ช.หรือ กรรมการ ตรวจเงิน แผ่นดิน (ม. 109(12))	แผ่นดินกรรมการป.ป.ช. กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ (ม. 102(12))	ตำแหน่งในองค์กร อิสระ (ม. 98(16))
ดำรง ตำแหน่งทาง การเมือง	อยู่ใน ระหว่าง ต้องห้ามมิให้ ดำรง ตำแหน่งทาง การเมือง	อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง (ม.102(13))	อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิ ให้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง (ม. 98(17))

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
	ตามมาตรา 295 (ม. 109(13))		
วุฒิสภาถอด ถอน	เคยถูก วุฒิสภามีมติ ตามมาตรา 307ให้ถอด ถอนออก จากตำแหน่ง และยังไม่พ้น กำหนด5ปี นับแต่วันที่ วุฒิสภามีมติ จนถึงวัน เลือกตั้ง (ม. 109(14))	เคยถูกวุฒิสภามีมติตาม มาตรา 274 ให้ถอดถอน ออกจากตำแหน่ง (ม. 102(14))	ไม่ได้กำหนดไว้
พ้นจาก ตำแหน่ง	ไม่ได้ กำหนดไว้	ไม่ได้กำหนดไว้	เคยพ้นจากตำแหน่ง เพราะเหตุตาม -มาตรา144 มีส่วนใน การใช้งบประมาณ -มาตรา 235 วรรค 3 มี พฤติการณ์ร้ายชัด ปกติทุจริตต่อหน้าที่

ประเด็น	รัฐธรรมนูญ 2540	รัฐธรรมนูญ 2550	รัฐธรรมนูญ 2560
			หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจขัดต่อ รัฐธรรมนูญหรือ กฎหมายหรือฝ่าฝืนหรือ ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน ทางจริยธรรมอย่าง ร้ายแรง (ม. 98(18))

จากตารางข้างต้นเมื่อพิจารณาจากประเด็นที่เป็นลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่หยิบยกมาข้างต้นจะพบว่า ในเรื่องดังต่อไปนี้มักจะมีปัญหากันในทางกฎหมายให้ต้องตีความและเกิดข้อพิพาทอันนำไปสู่การร้องเรียนยังคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้แก่

- 1. ความเกี่ยวข้องในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน
- 2. การถูกระงับการใช้สิทธิหรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง
- 3. การพ้นโทษตามคำพิพากษาให้จำคุก
- 4. การร่ำรวยผิดปกติ
- 5. เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดในความผิดตามกฎหมาย

เรื่องที่จะนำเสนอในบทความนี้จะนำเสนอวิเคราะห์ในทางกฎหมายถึงเรื่องการถือหนังสือของนักการเมืองซึ่งประเทศประชาธิปไตยตะวันตกมักจะไม่ห้ามนักการเมืองเป็นเจ้าของสื่อทั้งก่อนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือภายหลังจากที่ได้รับการ

เลือกตั้งเข้ามาแล้วก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น⁵ และความหลากหลายอันเป็นพื้นฐานของสังคมตะวันตก (พหุนิยม) โดยมีตัวอย่างของบางประเทศนำเสนอเป็นตารางได้ดังนี้ในเชิงเปรียบเทียบกับของประเทศไทย

⁵ นายธนธร จิรงูเรืองกิจ (พรรคอนาคตใหม่) : “เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2562 หลังการเลือกตั้งได้เพียง 2 วัน “ศรีสุวรรณ จรรยา เลขาธิการสมาคมองค์การพิทักษ์รัฐธรรมนูญไทยได้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.) ให้ตรวจสอบการถือหุ้นสื่อของ “ธนธร จิรงูเรืองกิจ” หัวหน้าพรรคอนาคตใหม่ ว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 98 (3) ที่ห้ามผู้เป็น ส.ส.เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการ หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ หรือไม่ กระทั่ง 16 พฤษภาคม 2562 กกต. มีมติเอกฉันท์ยื่นคำร้องต่อศาล รัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยสมาชิกภาพของ “ธนธร” ให้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 82 วรคส. กรณีความปรากฏ หรือมีเหตุอันควรสงสัยต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า “ธนธร” เป็นผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด อันเป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 101 (6) ประกอบมาตรา 98 (3)”

นายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ (พรรคประชาธิปัตย์) : “การเลือกตั้ง 2566 ยังมีเคสที่ถูกตัดสินสิทธิการลงสมัคร ส.ส. โดยนายชาญชัย อิสระเสนารักษ์ ผู้สมัคร ส.ส. จังหวัด นครนายก หมายเลข 2 พรรคประชาธิปัตย์ ถูก กกต. นครนายก ตัดสิทธิการสมัครเป็น ส.ส. เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2566 เนื่องจากพบว่ามีกรถือหุ้น บริษัท แอด วานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ AIS ซึ่งนาย ชาญชัย เปิดเผยว่า ตนเป็นเพียงนักลงทุนรายย่อยเท่านั้น และเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ซึ่งตนเองนั้นไม่สามารถเข้าไปดูในรายละเอียดของบริษัท AIS ต่อมาวันที่ 2 พฤษภาคม 2566 ศาลฎีกา มีคำพิพากษาให้คืนสิทธิการเป็น ส.ส. แก่นายชาญชัย โดยศาลฎีกาให้ เหตุผลว่า นายชาญชัย ถือหุ้นใน AIS เพียง 200 หุ้น จาก จำนวนหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด 2,873,425,791 หุ้น และ มูลค่าหุ้นทั้งหมดของบริษัท AIS ตามราคาตลาด ณ สิ้นปี 2565 เป็นเงิน 579,971,000,000 บาท ในขณะที่หุ้นของ นายชาญชัย มีมูลค่าตามราคาตลาดในวันเดียวกันเพียง 39,000 บาท ถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมากย่อมไม่มีอำนาจ สั่งการให้บริษัท AIS ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตน และพรรคการเมืองที่ตนสังกัด”

นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ (พรรคก้าวไกล) : “นายเรืองไกร ลีกิจวัฒนะ ยื่นคำร้องต่อ กกต. ขอให้ตรวจสอบกรณี นายพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ ผู้สมัคร ส.ส.บัญชี รายชื่อและแคนดิเดตนายกรัฐมนตรีของ

ตาราง 2

กฎหมายการถือหุ้นสื่อของนักการเมืองซึ่งประเทศประชาธิปไตยตะวันตกมักจะไม่ห้าม นักการเมืองเป็นเจ้าของสื่อเพื่อรักษาหลักเสรีภาพในการแสดงความเห็นและความหลากหลายหรือความเป็นพหุนิยมในสังคม

ประเทศตุรกี	ประเทศบราซิล	ประเทศอิตาลี	ประเทศเยอรมัน
ตุรกี ในปี 2011 ได้ตรากฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งบริษัทวิทยุและโทรทัศน์และ บริการสื่อระบุว่า “ไม่สามารถให้ออกใบอนุญาตแพร่ภาพกระจายเสียงแก่พรรคการเมือง (และองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง)” และ“พรรคการเมืองไม่สามารถถือหุ้นของผู้ให้บริการสื่อไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม	บราซิล รัฐธรรมนูญระบุชัดว่าห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเกี่ยวข้องกับธุรกิจสื่อ โดยเด็ดขาดแต่จากการศึกษาโดยองค์กรนักข่าวไร้พรมแดน (RSF) พบว่ามีเจ้าหน้าที่รัฐบาลสหพันธรัฐ 32 คนและวุฒิสมาชิก 8 คน เกี่ยวข้องบริษัทสื่อหรือบางครั้งหุ้นของสื่อ อยู่ในกำมือของสมาชิกในครอบครัว นักการเมืองบราซิลจึงเป็นตัวอย่างของ	อิตาลี หนังสือพิมพ์มักเป็นกระบอกเสียงของพรรคการเมืองและพรรคการเมืองต่าง ๆ จะเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ นักการเมืองในอิตาลี จะครอบครองสื่ออย่างโจ่งแจ้งโดยไม่ผิดกฎหมาย เช่น เจ้าพ่อสื่ออย่างซิลวิโอแบร์ลุสโคนีใช้ช่องทางสื่อต่าง ๆ ในเครือ Mediaset ช่วยหนุนให้เขาก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีและหลัง	เยอรมนี ศูนย์พหุนิยมและเสรีภาพสื่อ Centre for Media Pluralism and Freedom) รายงานว่าในบางกรณีพรรคการเมืองในเยอรมนีเป็นผู้ถือหุ้นของหนังสือพิมพ์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตย (Sodal Democratic Party) และยังเป็นผู้ถือหุ้นส่วนน้อยโดยทางอ้อมของสถานีวิทยุ/โทรทัศน์แต่พรรค

พรรคก้าวไกล (ก.ก.) พบถือหุ้นใน บริษัท โอทีวี จำกัด (มหาชน) จำนวน42,000 หุ้น ว่ากรณีดังกล่าวมีลักษณะต้องห้ามในการลงสมัครรับเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 98 (3) หรือไม่”

ประเทศตุรกี	ประเทศบราซิล	ประเทศอิตาลี	ประเทศเยอรมัน
	ประเทศที่มีข้อห้าม นักการเมืองถือหุ้นสื่อ แต่ไม่มีประสิทธิภาพใน การดำเนินการเอาผิด ทางกฎหมาย	จากนั้นยังใช้สื่อช่วย ประคับประคองอำนาจ มาโดยตลอดแต่การที่ นักการเมืองมีสื่อในกำ มือทำให้เกิดกระแส กังวลเรื่องการผูกขาด ช่องทางการสื่อสารกับ ประชาชน	การเมืองทุกพรรค จะต้องชี้แจงการมีส่วน ร่วมในบริษัทสื่อต่อ ประธานรัฐสภาและ แถลงการณ์เหล่านี้จะ ถูกเผยแพร่ต่อ สาธารณะอย่างไรก็ ตามพรรคการเมืองจะ ไม่ได้รับอนุญาตให้ถือ หุ้น ในสถานีวิทย์/ โทรทัศน์แห่งชาติ

ตาราง 3

กฎหมายการถือหุ้นสื่อของนักการเมืองซึ่งประเทศประชาธิปไตยตะวันตกมักจะไม่ห้าม
นักการเมืองเป็นเจ้าของสื่อเพื่อรักษาหลักเสรีภาพในการแสดงความเห็นและความ
หลากหลายหรือความเป็นพหุนิยมในสังคม

ประเทศออสเตรเลีย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศสวีเดน	ประเทศไทย
ออสเตรเลีย มีการ เสนอให้แก้ไข กฎหมายครอบ ครองสื่อเนื่องจาก ธุรกิจหนังสือพิมพ์ถึง 70% ตกอยู่ในกำมือ นักธุรกิจเพียง 1 คน คือ รูเพิร์ตเมอร์ด็อก แห่ง News Corp	มาเลเซีย ไม่มี กฎหมายห้าม นักการเมืองถือ ครองหุ้นสื่อ แต่เมื่อ ปีที่แล้ว รัฐบาล มาเลเซียเริ่มศึกษา ความเป็นไปได้ที่จะ จำกัดการถือครอง หุ้นในสื่อของผู้นำ ทางการเมืองหรือ พรรคการเมือง เพื่อให้สื่อรายงาน ด้วยความเป็นกลาง มากขึ้น	สวีเดน ได้ริเริ่มให้มี ระบบกองทุน ช่วยเหลือสื่อสิ่งพิมพ์ หรือ หนังสือพิมพ์ (press subsidies system ขึ้นในปี ค.ศ. 1971 เพื่อช่วยให้ หนังสือพิมพ์สามารถ คงความหลากหลาย และอยู่รอดได้ ท่ามกลางสภาวะ ปัญหาการตลาดที่ผัน ผวน ทำให้สวีเดน สามารถ รักษาระบบที่ หนังสือพิมพ์แต่ละหัว ยังสามารถสนับสนุน พรรคการเมืองของตน ได้ต่อไป ปัจจุบัน กองทุนช่วยเหลือ หนังสือพิมพ์หรือสื่อ	หลังเกิดการรัฐประหาร 2549 มีการกำหนดไว้ใน มาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2550 ระบุว่า “ผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองจะ เป็นเจ้าของกิจการหรือถือ หุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ หรือโทรคมนาคม มิได้ ไม่ว่าในนามของตนเอง หรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของ กิจการหรือถือหุ้นแทน หรือ จะดำเนินการโดยวิธีการอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือ ทางอ้อม ที่สามารถบริหาร กิจการดังกล่าวได้ในทำนอง เดียวกับการเป็นเจ้าของ กิจการหรือถือหุ้นในกิจการ ดังกล่าว” ในรัฐธรรมนูญ

ประเทศออสเตรเลีย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศสวีเดน	ประเทศไทย
		ของสวีเดนก็ ยังคงมีอยู่ แต่พัฒนาให้ทันสมัยมากขึ้น โดยเพิ่มการสนับสนุนช่วยเหลือหนังสือพิมพ์ที่เผยแพร่ด้วยระบบดิจิทัล ด้วย นอกเหนือจากการสนับสนุนหนังสือพิมพ์ที่ดีพิมพ์เผยแพร่ทางกระดาษ ในช่วงปี ค.ศ. 2021 (พ.ศ. 2563) กองทุนช่วยเหลือสื่อมีการจัดสรรให้เงินช่วยเหลือโดยตรงแก่สื่อหนังสือ พิมพ์และสื่ออื่น ๆ เป็นจำนวน 102 ล้านยูโร 3,806,904,679.80 บาท โดยแบ่งเป็นเงินช่วยเหลือ หนังสือพิมพ์ประมาณร้อยละ 75 และสื่ออื่น ๆ	แห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. 2560 มีการระบุไว้ในมาตรา 98 (3) ซึ่งว่าด้วยคุณสมบัติที่ห้ามลงสมัคร ส.ส. โดย ระบุว่า “ห้ามเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ” และหากสมาชิกส.ส มีการถือหุ้นในสื่อจะถือว่าขาดสมาชิกภาพการเป็นส.ส. ซึ่งจะกระทบเฉพาะบุคคลนั้น ๆ เท่านั้นไม่ทำให้พรรคต้องถูกยุบ

ประเทศออสเตรเลีย	ประเทศมาเลเซีย	ประเทศสวีเดน	ประเทศไทย
		ประมาณร้อยละ 25 หนังสือพิมพ์ที่ เข้าเกณฑ์ขอรับเงิน ช่วยเหลือจาก กองทุน ช่วยเหลือ ปัจจุบัน กล่าวได้ว่า การเป็น เจ้าของกิจการสื่อ หนังสือพิมพ์ในสวีเดน เกือบทั้งหมดแทบจะ ไม่มีความ เกี่ยวข้อง หรือมีสายสัมพันธ์อัน ใดกับพรรคการเมือง หรือ นัก การเมือง ยกเว้นสื่อออนไลน์ อิสระเล็ก ๆ เท่านั้น	

บทส่งท้าย

บทบัญญัติ มาตรา 98 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังกล่าวไม่เพียงพอในการควบคุม เพราะนักการเมือง พรรคการเมือง สามารถ ยักยอก การจัดการกิจการสื่อสารมวลชนได้ผ่านตัวแทน ญาติ หรือแม้แต่ผ่านอุดมการณ์ ร่วมกัน โดยไม่ต้องใช้เจ้าตัวเข้าไปถือครองกิจการเอง แต่เมื่อใช้ก็ยึดตามลายลักษณ์อักษร พยายามเชื่อมโยงให้ผิด ซึ่งเป็นกรณีที่ต้องใช้กฎหมายเอาผิดให้จนได้ โดยไม่ได้เป็นไปตาม เจตนารมณ์ของกฎหมาย เป็นนิตินิยมล้นเกิน (hyper-legalism) ที่ยึดรูปแบบ มากกว่า เนื้อหา ละเลยเนื้อหา เมื่อกฎหมายใช้ไม่ได้จริง ใช้ได้แต่เป็นเครื่องมือกลั่นแกล้งทาง

การเมือง ฉะนั้น กฎหมายห้ามถือหุ้นสื่อนี้ควรยกเลิก และหน่วยงานของรัฐควรมุ่งเน้นไปที่การเปิดเผยความสัมพันธ์ระหว่างพรรคหรือนักการเมือง กับสื่อแต่ละสำนักให้ทราบและรับรู้โดยเปิดเผย เปิดพื้นที่ให้สื่อแต่ละสำนัก นำเสนอข่าวอย่างเสรี โดยรัฐเป็นกรรมการทำหน้าที่ตรวจสอบเนื้อหาที่สื่อการเมือง แต่ละสำนักนำเสนอว่าถูกต้องหรือไม่ หรือเป็นการเผยแพร่ข่าวเท็จ ข่าวปลอม (fake news, misinformation, disinformation) อย่างเป็นมืออาชีพและ ตรงไปตรงมา เป็นภารกิจที่ ควรทำอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่ประสบปัญหาด้านเสรีภาพในการแสดงออกและความเป็น มืออาชีพของสื่อมวลชนตลอดมา

ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะ กล่าวคือ ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง กรณีการถือหุ้นสื่อของนักการเมือง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 98 (3) ควรมีการแก้ไขตามความมุ่งหมายของกฎหมายการถือหุ้นสื่อของนักการเมือง ตามประเทศประชาธิปไตยตะวันตกที่ผู้เขียนยกมาเปรียบเทียบจะเห็นว่า ไม่ห้ามนักการเมืองเป็นเจ้าของสื่อตามที่กฎหมายของประเทศเยอรมัน ประเทศอิตาลี ประเทศสวีเดน เพื่อรักษาหลักเสรีภาพในการแสดงความเห็นและความหลากหลายเป็นความเป็นพหุนิยมในสังคมต่อไป

References

- Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2540 (1997). Royal Gazette, 114, 55 Kor, 1.
- Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2550 (2007). Royal Gazette, 124, 47 Kor, 1.
- Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560. (2017). Royal Gazette, 134, 40 Kor, 1.
- Pattana Reonchaidee. (2021). *Laws on the Political Party System*. (2nd Edition). Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.
- Pattana Reonchaidee. (2022). *Principles of Public Law*. Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.
- Pattana Reonchaidee. (2023). *Principles of Public Law*. (2nd Edition). Bangkok: Ramkhamhaeng University Press.